

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ

ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΕΥΣΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Η. ΠΕΡΕΛΑ

Βεβαίη σου. προπλ. φ. δ. Διδ. τὸ ξημερ. 5 50 μετὰ τοῦ Παρραφοῦ καὶ Κάλου

ΕΤΟΣ ΙΖ'. — Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1895. ΔΙΤΘ. 10

ΥΓΙΕΙΝΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ὁ χοῖρος παχύνεται ἐν 60 ἡμέραις, ἀφ' οὗ προηγουμένως μόνη νήστης ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, μεθ' ἧς δίδουσι ἀφθονον τροφὴν ἐκ κριθῆς, κέγχρου, σίκων ζυρῶν, βαλάνων, ἡχράδων καὶ σικυῶν (ἀγγουρίων), τὴν διατηροῦσιν ἀκίνητον (καὶ ἀφίνοσι τούτων νύκτωρ) ἐν βορέθρῳ ἐκ γῆς. (Ἀριστ. Ἠλ. ζ.) οὕτω παχύνονται καὶ τ' ἄλλα ζῷα, ἀφ' οὗ μαινῶσιν ἀνευ τροφῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας.

Λαρινὸς χοῖρος καλεῖται ὁ σιτευτός.

Ὅταν τὸ ζῷον φονεῖθῃ, ἀποβάλλει τὸ ἐκτον τοῦ βάρους τοῦ π. χ. ἀπὸ 6 ἡμέρας μετὰ τὴν σφαγὴν ζυγίζει ἢ ἀκάδας· τὸ κέτιον εἶνε ἢ ἀποβολὴ τοῦ αἵματος.

Καθ' Ἰπποκράτην (π. κ. καὶ νόστων) τὸ αἵγειον κρέας ποιεῖ ἐνίοτε χολικὴν διάρροϊαν, καὶ φύσας (ἀέρια) ἐκ τῶν ἐντερῶν. Πρέπει νὰ τρώγεται μᾶλλον ψυχρὸν παρὰ ζεστόν (ὕπόψυχρον)· ἐξαιρετικὸν πρὸς βρωσίαν ἐστὶ τρωγόμενον τὸ θέραι· διότι τρώγει φύλλα δένδρων· κάκιστον ἐστὶ τὸ φθινάπωρον.

Χοῖρον οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουσαν τὸ λίαν μικρὸν χοιρίδιον. Οὕτως καὶ ὁ Ὀμηρος λέγει.

Ἐβασθε νῦν ξαίνα, τὸ ὅθ' ὀμώεσσι πάρεσσει
1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1895.

» Χοίροι ἀτὰρ σιῶλους γε σῶας μνηστῆρας ἔθουσι.»

Ἄριστοι πρὸς τὸ παχύνειν τοὺς χοίρους εἰσὶν οἱ ἐρέδινοι καὶ τὰ οὐκα καὶ ἡ ποικίλη τροφή. Αἱ βάλανοι ποιοῦσιν ὑγρὰν τὴν σάρκα. Αἱ δὲ ἔγκυοι φαγούσαι πολλὰς βαλάνας ἀποβάλλουσιν, ὡσαύτως καὶ τὰ πρόβατα.

Μεῖλαλοι ἑταλοῦντο οἱ ἠλικιωμένοι χοῖροι.

Τὸ χοίρινον κρέας ἐπιφέρει κόπωσην καὶ χάνωσιν τοῦ σώματος.

Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτου ἐθεώρουν τὴν ὄν (γοουρῶναν) ὡς ζῶον ἀνίερρον καὶ ἰσιθλαβὲς τῇ ὑγίειᾳ καὶ μάλιστα τὸ γάλα αὐτῆς πίνυμενον παράγει ἐξανθήματα, λέπραν καὶ ψωρικός τραχύτητας.

Τὸ εὐκόλως βράζον κρέας καλεῖται **τακερόν**.

Ὁ Πλούταρχος (συμπ.) λέγει ὅτι τὰ **λυκοθρώτα ζῶα σῆπονται ταχέστατα καὶ ἡ σὰρξ τῶν λυκοθρώτων προσιέτων τακερόν ἐστὶ καὶ γλυκυτάτη.**

Ἡ σὰρξ τῶν φουθεντῶν ζῶων διὰ μιᾶς καὶ ταχέως βραδείως σῆπεται, ἡ δὲ διὰ πολλῶν πληγῶν σῆπεται ταχέως.

Τὸ δέρμα τοῦ ἄνευ νόσου θανόντος ζῶου καὶ ἐν ἀκμῇ ἡλικίας ἐντέχει πολὺ.

Τοῦτο καὶ ὁ Ὀμηρος λέγει:

» Ἐμὰς βοῶς ἔφε κταμένον.»

Ὁ Πλούταρχος λέγει ὅτι τὰ δηχθέντα ζῶα ὑπὸ θηρίων σῆπονται ταχύτερον, ἔχουσιν τοὺς δυνάας μελανοὺς, τραχέστατον καὶ τὸ δέρμα μαλακὸν καὶ ζαρωμένον (συμπ.)

Τὸ κρέας τῶν εὐνουχισηθέντων κτηνῶν εἶναι νοστιμώτερον, τὸ δὲ ἀτμήτων (βηβάτων) ἀηδέστερον καὶ βαρύτερον (Γαληνός π. κ.)

Τὸ κρέας τῶν ἐγκύων κτηνῶν καὶ τῶν ἐν ὀχείᾳ ὄντων εἶναι ἐπιβλαβὲς τῇ ὑγίειᾳ, ὡς καὶ τὸ ἔζον καὶ σεσηπός, καὶ τὸ ὑπὸ μυσίων μαιεθὰν ἐσθιόμενον ἐπιφέρει ἐμετόν, διάρροϊαν, δυσεντερίαν καὶ εἰλεον ἐνίοτε.

Τὸ πρόβατον ἐάν πίνῃ πολὺ ὕδωρ παχύνεται, τὸ μὲν θέρος πρὸς πάχυνσιν δοτιὸν ἄλας μεμιγμένον μετὰ τῶν ἀχώρων. Τὸ δὲ φθινόπωρον δοτιὸν κολοκύνθην μετ' ἄλατος. Τοῦτο ποιεῖ πολὺ γάλα καὶ ὁ ὄγκος τῶν μαστῶν αὐξάνει (Ἄριστ. ἰς. ζ.) Ὅθεν καὶ ἡ θάλουσα γυνὴ ἔχειν ἐξωγκωμένους μαστοὺς, ἐσθιέτω συναχθε κολοκύνθην ὀκίαν μετὰ ἄλατος κλπ.

Ἀπὸ τὰ μέτα τοῦ αἵματος τούτου οἱ Εὐρωπαῖοι ἰατροὶ εἰσάγαγον ὡς θεραπευτικὸν κατὰ τῆς διάρροϊας τῶν νηπίων τὸ ὄμῶν κρέας τῆς ὄρνιθος καὶ τοῦ βοῦς, κατακρεουργηθὲν, ἀφ' οὗ ἐραιραθῶσιν καὶ ἀπανευρώσων καὶ τὸ πάχος, λαιοτρίβεται ἐν ξυλίνῳ ἰγδίῳ καὶ προστίθεται ἄλας κόπερι καὶ ζάχαρον, ἐσθιεται ὑπὸ σφαιρίδια. Τοιοῦτο ἰατρικὸν μᾶλλον ἀρμόζει εἰς τὰ ψυχρὰ παρὰ εἰς τὰ θερμὰ κλίματα.

Τὸ κρέας τῶν σαρκόβωρον κτηνῶν εἶναι δυσπεπτότερον τοῦ τῶν χορτοβόρων.

Τὸ μῆκος τῶν ἐντέρων τῶν σαρκόβωρον εἶναι βραχύτερον τοῦ τῶν χορτοβόρων. Ὅσον βραχύτερον, τόσον σαρκόβωρότερον εἶναι τὸ ζῶον.

Οἱ νέοι βόες παχύνονται διὰ φυτικῶν τροφῶν, οἷον γλάρας κυάμων, ὀρόβης κλπ. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι παχύνονται ἐάν τρυπηθῇ τὸ δέρμα καὶ ἐμφυσῆθῃ ἀήρ, καὶ κατόπι δοθῇ τροφή ἐκ καθῆς καὶ ἐκ σταφίδων καὶ φύλλων πετελέας. Πολὺ πίνει ταῦτα ὁ ἥλιος καὶ τὰ θερμὰ λουτρά.

Οἱ ἀλγούντες πίδες τούτων θεραπεύονται, ἐάν ἀλείφωσιν τὰ κέρατα διὰ μίγματος κηροῦ, πίστες καὶ ἐλαίου.

Αἱ ἀγελάδες αὐξάνουσιν ἐάν ὡσεὶ πίνωσιν ἐστὶ ἀνύχουσαι, τοὐλάχιστον ἐπὶ 9 ἔτη. (Ἄριστ. ἰστ. ζ.)

Καθ' Ἡσίοδον (ἔργ. ἡμ.) αἱ αἴγες εἰσὶ παχύταται καὶ ὁ οἶνος ἄριστος ἔταν ἀνθῆ ὁ σκόλυμος (σκολυμάμπερι) καὶ ἀθή ὁ τέτιξ.

» Ἡμὸς δὲ σκόλυμος τ' ἀνθαὲ καὶ ἡχέτα τέτιξ ἠτῆμος πύοτατα τ' αἴγες καὶ οἶνος ἄριστος.»

Ἐν Λακεδαιρίῳ ἐνέπεσε πρὸς τισὶν πλῆθος ἄφρων, ἐξ ὧν κατεστράφησαν τὰ σπάρτα, ὥστε ἠναγκάσθησαν οἱ Λάκωνες νὰ πρῶγωσιν ὄφεις· ἡ δὲ Πυθία ἐκέλευεν αὐτοὺς ὄφραθεύρους (Ἄριστ.)

Τὰ πρόβατα λεπτόνονται (γίνονται ἀπαγα) ἐάν βόσκωσιν εἰς τόπους κειμένους πρὸς δύστιν καὶ πολὺ περιπατῶσι καὶ ταλαιπωρῶνται. Παντός τετραπόδου τὸ κρέας οὐ καλὸν ἐστὶ ἐάν βόσκῃ εἰς τόπους ἐλώδεις.

Αἱ λιπαραὶ τροφαὶ ἐπιφέρουσι χαλάρωσιν τῶν σφιγκτήριον, εὐκοιλίστητα, κόπωσην καὶ κακουχίαν. Βλάπτουσι τοὺς πάσχοντας ἐξ ἐντεροκαίλης. Οὗτοι πρέπει νὰ πρῶγωσι ξηρὰ φαγητά, νὰ πίνωσιν οἶνον φητινίτην. Ἡ τάξις τοῦ ἐντέρου γίνεται εὐκόλος, ἐάν προηγηθῇ ἐκκένωσις τοῦ παχέος ἐντέρου καὶ τῆς κύστεως.

ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

ΠΕΡΙ ΑΙΜΟΡΡΟΪΔΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΣ

(Συνέχεια)

Αιμορροΐς κυρίως σημαίνει φλέβη, ἐξ ἧς ῥέει αἷμα.

Ὡς οὐσιαστικὸν ὄνομα, εἶνε ὄνομα θελασσίου τινος κογγίου. Αἱμορροΐς καλεῖται καὶ τὸ ὄψην ἰσθίου τινος ὄρος. (Πλίνιος). Αἱμορροΐδες δὲ ἰδίως καλοῦνται αἱ περὶ τὸ δακτύλιον τοῦ ἀφιδρώου φλέβες, ὅταν ἐκ συμφορήσεως αἵματος εἰσὶν ἐξωγκωμέναι καὶ ῥέει αἷμα. Ἦνε κυρίως αἱμορρογία ἐκ τῶν φλεβῶν τοῦ ἀφιδρώου. Αἱμορρογία καλεῖται ἐν γένει πᾶσα ῥεῦσις τοῦ αἵματος, ἥτις δύναται γενέσθαι ἐκ διαφόρων ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, ἐκ τραύματος, ἐκ ῥήξεως φλεβῆς ἕνεκα τραύματος, ἐξ ἀναπηδήσεως ἀνευ ῥήξεως φλεβῆς.

Ὅταν γίνηται ἐκ ῥήξεως φλεβῆς τῆς μῆδος καλεῖται ἐπίσταξις. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ὀρίζει ὁ Ἱπποκράτης τὴν αἱμορρογίαν λέγων: **Αἱμορρογία** ἐστὶν αἵματος λάβρος ἔκχυσις. (Κακαὶ προγνώσεις). Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἔννοει καὶ ὁ Κέλσος (βιβ. 2).

Ἐπὶ τούτοις ὁ Γαληνὸς λέγει: «Αἱμορρογίαν ὁ Ἱπποκράτης καλεῖ ἀνευ τοῦ προσθῆναι τὸ μέρος, ἐξ οὗ κενούται τὸ αἷμα».

Αἱμορροΐς δὲ καλεῖται πᾶσα ῥεῦσις αἵματος, γινομένη βραδέως καὶ κατὰ μικρὸν ποσὸν, ἐξ οἴουδῆποτε μέρους τοῦ σώματος. Καλεῖ ὁ Ἱπποκράτης τὴν αἱμορρογίαν ταύτην καὶ **αἱμορροΐαν** (Κακαὶ προγ.)

Ἰδίως αἱμορροΐδες καλοῦνται οἱ περὶ τὴν ἀφιδρώνα κυρσοί, ἐξ ὧν ῥέει αἷμα. Ἦὰ περὶ τὸν ἀφιδρώνα ἐξωγκώματα τῶν φλεβῶν καλοῦνται κυρσοὶ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Γαληνός, ὁ Ἀρεταίος, ὁ Ἀέτιος, ὁ Χάλιος ὁ Αὐρχλιανός, ὁ Παῦλος Αἰγινίτης, ὁ Κέλσος, ὁ Πλίνιος καὶ ἄλλοι, καλοῦσι γενικώτερον αἱμορροΐδας τὴν ῥοήν αἵματος ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῶν μυκτῆρων τῆς μῆδος, ἐκ τῆς κύστεως, ἐκ τῆς μήτρας κλπ.

Οἱ δὲ μεταγενέστεροι Ἴατροι παρακολουθοῦντες τὸν Ἱπποκράτην, καλοῦσιν εἰδικῶς τὴν ἐκ τοῦ ἀφιδρώου ῥεῦσιν αἱμορροΐδας.

Τὴν αἱμορρογίαν τῆς μήτρας καλοῦσι **μητρορρογίαν** (Κέλσος βιβ. 6). Τὴν τῆς κύστεως **κυστορρογίαν** ἢ **αἱματοουρίαν**. Τῆς μῆδος **μυορρογίαν** ἢ **ἐπίσταξιν**. Τὴν τοῦ στόματος **στοματορρογίαν** κλπ.

Αἱ αἱμορροΐδες ἀνατομικῶς θεωροῦνται εἰσὶ κυρσοί, ὡς ἐφημεν, τῶν περὶ τὸν ἀφιδρώνα φλεβῶν, τῶν καλουμένων **αἱμορροϊδικῶν φλεβῶν**. Οἱ κυρσοὶ οὗτοι γίνονται συνήθως ἐκτὸς τοῦ πρωκτοῦ περὶ τὰ χεῖλη αὐτοῦ. Ἐνίοτε φλογίζονται ἰσχυρῶς καὶ παράγουσι μικρὰ ἀποστήματα περὶ τὸν ἀφιδρώνα καλούμενα **περιπρώκτια**. Ὅτὲ μὲν παρίσταται εἰς κυρσός, ὅτὲ δὲ πλείονες διαφόρου ἤγκου καὶ σχηματίζουσι στεφάνην. Οὗτοι ἀποτελοῦσι τὰς **ἐξωγάδας** (ζωγάδας).

Ἄλλοτε γίνονται οἱ κυρσοὶ οὗτοι ἐντὸς τοῦ πρωκτοῦ ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ σφιγκτήρος καὶ καλοῦνται **ἐσωγάδες**. Οἱ κυρσοὶ ἐν γένει κατ' ἀρχὰς ἔχουσι ὄγκον μικρὸν σφαιροειδῆ· κατόπιν ἐξωγκοῦνται καὶ δύναται νὰ ἐξωγκωθῶσι μέχρι καρῦου καὶ ἔτι μᾶλλον ἔχουσι χρῶμα βυσσίνου καρῦου. Ἐνίοτε ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἐξωγάδας τῆς τομάτας.

Τῶν μὲν ἐξωγάδων ἐν πληθύνει τὸ χρῶμα εἶνε ἀμαυρὸν ἢ βυσσίνου καρῦου χρώματος· καλύπτονται αὐταὶ ἐκ τοῦ δέρματος τῶν δὲ ἐσωγάδων λιτὸν καὶ στίλβον, διότι καλύπτονται ὑπὸ τῆς θλανομεμβράνης τοῦ ἐντέρου. Ὅταν ἐξέρχονται, ἀμαυροῦνται ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ ἀέρος. Ὅταν δὲ στραγγαλιθῶσιν ἐκ τῆς αἵματος τοῦ σφιγκτήρος, τὸ αἷμα μένει στάσιμον καὶ ἔχουσι χρῶμα πελιδνόν· αἱ παρειαὶ τῶν λεπτόνονται καὶ διαρρηγνύονται, καὶ τότε γίνεται αἱμορρογία διαφόρου ποσοῦ. (Ἦπεταὶ συνέχεια)

ΥΓΙΕΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ

Ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ὡς καὶ τῶν ἀναπνεόντων ζῴων ἐν πρώτοις δικταρεῖται διὰ τοῦ ἀέρος. Ἀλλὰ καὶ τὰ φυτὰ ζῶα ἀκίνητὰ εἰσι, διότι καὶ ταῦτα ζῶσιν, ἔχουσι καὶ ταῦτα κατὰ τὸ πλείστον τὸν διοργανισμὸν τῶν ζῴων· ἀναπνεύουσιν ἀέρα, ἔχουσι κυκλοφορίαν τῶν χυμῶν, γεννῶνται, ἀκμαίζουσι καὶ παρακμαίζουσι, γηράσκουσιν, ἀποθνήσκουσι κλπ.

Ὁ ἀεροσφαιρικός ἀὴρ, ἐν ἀναπνεόμενῳ, συνίσταται ἐξ ὀξυγόνου, ἀζώτου, ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἀτμῶν ὕδατος καὶ τινῶν ἄλλων ὑλῶν.

Ἦχει 21 μέρη ὀξυγόνου καὶ 79 ἀζώτου, καὶ 3 περίπου ἀνθρακικοῦ ὀξέος, καὶ 1 διαφόρων ἀερίων.

Ἐξ ὧν τούτων μόνον τὸ ὀξυγόνον χρησιμεύει εἰς τὴν ζω-

ην και υγειαν του ανθρωπου και των κτηνων και εν γενει των αναπνευστων ζων.

Το αζωτον και το ανθρακικον δευ χρησιμευει εις την ζωην και υρειαν των φυτων (των ακινητων ζων).

Το οξυγονον.

Το οξυγονον καταναλίσκει ο ανθρωπος και τα ζωα δια της ανεως γινομένης εισπνοης του ατμοσφαιρικου αερος. ανευ τούτου ζωη δεν υπαρχει· ο ανθρωπος δυναται να ζησιν επι ημερας ανευ τροφης και υδατος, αλλ' ανευ αερος ουτε στιγμης.

Δια της εισπνοης καταστρεφεται το οξυγονον και παραγεται ανθρακικον δευ, το οποιον εκπνιπεται δια της εκπνοης μετα ατμων υδατος.

Ουτως ανοοιται οτι δια του χρονου εμελλε να εκλειψη το οξυγονον της ατμοσφαιρας και να αντικατασταθη εκ του ανθρακικου δευτος, και τότε εμελλε να εκλειψουσιν εν προσωπου της Γης οι ανθρωποι και ολα τα ζωα.

Αλλ' η θεα Πρνοια εφροντισεν να ανανεωται το οξυγονον, υπερ γινεται δια της αναπνοης των φυτων.

Τα φυτα εισπνεουσιν η αλλως απορροφουσι την ημεραν υπο το φως του Ηλιου το πλεοναζον εν τη ατμοσφαιρα ανθρακικον δευ, κρατουσι προς τροφην αυτων τον ανθρακα και εκπνιπουσι το οξυγονον. Την νυκτα ομως υπο το σκοτος ποιουσι το αντιθετον, εκπνιπουσιν ανθρακικον δευ και απορροφουσιν αζωτον και ποσόν τι οξυγονου· διότι ανθραξ και αζωτον κυριως αποτελει την τροφην τούτων.

ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΥΓΕΙΝΗΣ

Η υγεινη χρσιμος και επιωφελής εστιν εις πάσας τας επισημας και τέχνας.

Η θεολογια ανευ της γνώσεως υγεινης ουδόλωσ δυναται να κανονιση τα της λητρείας του θεου και την εκτέλεσιν των μυστηριων.

Η ηθολογια ανευ της υγεινης ουδένα νόμον δυναται προσκόντως θεσπισαι. Ουτε το αρμόδιον της ποινης εκάστις. Ουτε το γάμψι τας διατάξεις δυναται κανονισαι ανευ της υγεινης.

Η θεολογια ανευ της γνώσεως της υγεινης ου δύναται ευκρινώς καταλαθειν πολλά χωρία των συγγραφεων π. χ. Ο Ομηρος θυμλων περι της ενακηψασης επιδημιας εις τον Ελληνικον στρατον λέγει τάδε :

οΥρῆας με πρώτον ἐπόχετο καὶ κύνας ἀργούς·
καὐτὰρ ἐπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἔχευε κῆες ἀφίεις
εἰβάλλ', Αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί·
ἀννημαρ μὲν ἀνά στρατὸν ὄχετο κῆλα θέοιο.

Τα εκ των φονικων μαχων χυθίντα αιματα και σαπίντα πτώματα υπίστησαν σήψιν, εξ ης παρήχθησαν λοιμικά μιάσματα, τα οποια φύσει οντα βαρύτερα του ατμοσφαιρικου αερος εκύβησαν τα κάτω προς την επιφανειαν της γης στρώματα αυτου. τα οποια εισπνεουσι τα ζωα, τα εχοντα τους φώθονας προς την επιφανειαν της γης, επομένως η επιδημική νόσος θέλει προσεβάλλει πρώτον τους κύνας και τους ημίονους και τα παρόμοια κτήνη, γαλάς, βοιθας κλπ. Κατόπιν κορεσθέντων των κάτω στρωμάτων, το μίασμα κορενύει τα ανωτέρω, τα οποια εισπνεον οι ανθρωποι, ο λοιμός μεταδόθη και εις τούτους. Οι δε Έλληνες ενα προλάβουσι την σήψιν των πτωμάτων εκαιον ταυτα επι πυκνών πυρών. Και εμεις διεδόθη και εις αυτούς. Πάσα επιδημία διαρκει περι τας 9 ημερας, μεθ' δε η νόσος κωπάζει.

Η Γεωργική ανευ της υγεινης ουδαμου ευδοκιμει και εν γενει και τέχνας και πασα επιχειρησις ανευ της υγεινης ουδώς ευδοκιμουσιν.

Η δε μερικη υγεινη ανευ της γνώσεως της γενικης υγεινης και των επηρεαζόντων επι της σωματικης καταστάσεως του ανθρωπου ουδόλωσ ευδοκιμει. Εκτός τούτου και πᾶς ανθρωπος διαφέρει κατά πολλά των άλλων ανθρωπων, υφίσταται διαφορας τα επι του σώματος επηρεάζοντα κατά την κρᾶσιν, ιδιοσυγκρασίαν, ηλικίαν, γένος, τροφήν, κλίμα, επάγγελμα κλπ. περιων διαλαμβάνει η καθόλου υγεινη.

Δια ταυτα η υγεινη, γεγραμμένη δια τους κατοίκους των βορειων κλιματων, εινε ασύμφορος εις τους κατοίκους θερμων κλιματων. Έκαστος τύπος έχει ιδίαν υγεινην, διότι εν τη φύσει δεν υπαρχουσιν ουτε δύο πράγματα εντελώς ομοια ουτε ίσα. Ουτε δύο ανθρωποι πάποτε έχουν το αυτό ανίστημα εντελώς, ουτε την εψην, ουτε τας πνευματικας δυνάμεις. Ουτε το αυτό, ουτε

τὸ ὁμοίον, οὔτε τὸ ἴσον ἐν τῇ φύσει ὑπάρχει. Οὔτε εἰς ἀνόργανα οὔτε εἰς ὀργανικὰ σώματα ὑπάρχει ἡ ἰσότης.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ μηχανισμὸς τοῦ σώματος ἀκατάληπτός ἐστι καὶ ἔσται. Ἡ μυστηριώδης δύναμις ἡ ἐμφωλεύουσα ἐντὸς τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ κινούσα τὸν μηχανισμόν τοῦ σώματος αὐτοῦ εἶνε ἡμῖν ἀκατάληπτος· αὕτη κινεῖ τούτον αὐτομάτως διὰ δυνάμεως, τὴν ἑποίαν μένος ὁ Θεὸς γινώσκει. Ὁ ἀνθρώπος ὁ κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωσιν ποιηθεὶς ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν δημιουργικὴν δύναμιν καὶ κατασκευάζει μηχανὰς κινουμένας μὲν, ἀλλὰ διὰ δυνάμεως ἐξωτερικῆς, ενεργοῦσας οὐχὶ αὐτομάτως, ἀλλὰ διὰ ὑποκινήσεως μὴ διαρκοῦς, π. χ. τὸ ὠρολόγιον ἀνευ χορδίσματος δὲν ἔχει διαρκῆ κίνησιν.

Ἄλλοι ἐκ τῶν ρηθέντων ὅτι ὑγιεινὴ οὐδὲν ἔχει ἴδιον, ἀλλ' ὅτι ἡ παρατήρησις καὶ ἡ πείρα διδάσκει. Ὅθεν τὸ ἔργον τῆς ὑγιεινῆς εἶνε μέγα, ἀπαιτεῖ πολυμάθειαν, νοῦν παρατηρητικόν, κρίσιν θεοεικὴν καὶ ἀντίληψιν ἰσχυράν.

Ἦσεται ἐκ τῶν ρηθέντων ὅτι συγγραφὴ καὶ διδασκαλία τῆς ὑγιεινῆς διὰ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος ἀπαιτεῖ ἴδιαν διαμόρφωσιν, καθ' ὅσον δὲν προὔπαιχουσι τοιαῦτα συγγραφαί. Τὴν δυσχέρειαν ταύτην θέλομεν προσπαθῆσαι κατανεύσαι, ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς προόδου τῆς φιλις Πατριδος, ὑπὲρ ἧς πᾶς ἀληθῆς Ἑλλήν ἔφειλε ἐργάζεσθαι.

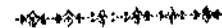
Ἔγρεις, κύριοι φοιτηταί, εἰσθε ἡ Πατρις, παρ' Ἑμῶν ἡ Πατρις περιμένει τὴν ἀληθῆ πρόοδον, τὴν ζωπύρωσιν καὶ τὸ ἐκκοπή τοῦ μεγαλεῖον!

Ἡ διαμόρφωσις ἐγγωρίου Ἑλληνικῆς ὑγιεινῆς, θέλει ἐπιφέρει καὶ τὴν διαμόρφωσιν Ἑλληνικῆς Ἱατρικῆς, διότι, ὡς ἐρέθη, ἡ ὑγιεινὴ εἶνε ἀδιάσπαστος σύντροφος καὶ συναργάτης τῆς Ἱατρικῆς. Ἴνα γνωρῆξῃ τις τί ἐστὶ νόσος, πῶς παράγεται αὕτη καὶ πῶς θεραπεύεται, ἀνάγκη προηγουμένως ἐπιστάσθαι τί ἐστὶν ἰσχυρία, ποῖα τὰ ἐπιηραζόντα καὶ βλάπτοντα ταύτην καὶ πῶς αὕτη προφυλάττεται, διότι πᾶν τὸ βλάπτον τὴν ὑγίειαν νόσον παράγει καὶ πᾶν τὸ τὴν ὑγίειαν προφυλάττον συμβάλλει τῇ θεραπείᾳ. Ἄν ὁ Ἱατρός μὴ καλῶς καὶ ἐπισταμένως γνωρῆξῃ τὰ ευστατικὰ τῆς ὑγείας, οὐδόλως δύναται διαγνῶναι εὐκρινῶς τὴν νόσον! ἡ γὰρ νόσος ἀντίθετός ἐστι τῇ ὑγίειᾳ. Ὅθεν ἡ μία ὑπάρχει ἡ ἄλλη φεύγει.

Τοσοῦτο, σπουδαίας καὶ χαρσιμωτάτης εὐσεύς τῆς ὑγίει-

νης, θέλω προσπαθῆσαι ὅπως ὁ ζῆλος καὶ ἡ προθυμία μου ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν προορισμὸν τῆς διδασκαλίας, ἵνα ἐπέλωσι ποθητοὶ καρποί· διότι κύριος σκοπός μου ἐστὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἁμιζόντων φοιτητῶν ἐπὶ ταῖς παραδόσεσι. Οὐδέποτε φεισθήσομαι οὔτε κόπων οὔτε παντός ἄλλου συντελοῦντος εἰς τὴν ὠφελίαν τῶν φοιτητῶν· καὶ αὖθις λέγω, ὑμεῖς, ἄκριμοι φοιτηταί, εἰσθε αἱ χρῆσται ἐλπίδες τῆς Πατριδος, καὶ παρ' ὑμῖν ἡ Πατρις προσδοκᾷ τὸ μεγαλεῖον τῆς.

Ὁ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑγιεινῆς ὑπὸ τοῦ τότε διορισθέντος καθηγητοῦ τῆς Ἑγιεινῆς I. Π. Πύργα, παρόντος τοῦ μητροπολίτου Θεοφίλου καὶ πολλῶν ἱερέων, τῶν ὑπουργῶν, γυμνασιάρχων, καθηγητῶν, διδασκάλων, φοιτητῶν ἐξ ἅλων τῶν Σχολῶν, τὴν 24 Μαρτίου 1876.

4 ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

Βουάχεια τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰπποκράτους τῆς ἐπιγραφομένης « Ἰπποκράτης Ἀθηναίων τῆ βουλή καὶ τῷ πῆμω χαίρειν ».

(Ἰβρα « Φοίβον » ε. ε. σελ. 193)

Ἐκαῖνοι δὲ οὐτινες λαμβάνουσιν εἰς ἀνταμοιβὴν μισθὸν ἀναγκάζουσι τὰς ἐπιστήμας νάμειν δούλαι εἰς τρόπον ὅτε καθισθῶσιν αὐτὰς ἀνδράποδα ἐκ τῆς προτέρας ἐλευθερίας. Περσεύδης δὲ, ὡς ἦν ἐπόμενος καὶ ἤθελον ψευθεῖν, ὅτι δῆθεν πρόκειται περὶ μεγάλης νόσου, καὶ θέλον ἀρνηθῆναι ὅτι δῆθεν πρόκειται περὶ μικρῆς ἀσθενείας· καὶ ἂν καὶ ὑπέσχεοντο δὲν μετέβαινον, καὶ τούναντίον μετέβαινον χωρὶς νὰ προσκληθῶσιν. Ἦνε βεβαίως ἀξιολύπητος ὁ ἀνθρώπινος βίος, διότι διὰ μέσου οἴλου τοῦ βίου ἔχει διεισδύσει ἡ μεγάλη νοσηρὰ φιλαργυρία, ἐναντίον τῆς ὁποίας εἰσθε ὄλοι οἱ ἱατροὶ νὰ συναφάνουν ὅπως θεραπεύωσιν ἐξ ολοκλήρου τὴν νόσον ταύτην, ἡ ὁποία εἶνε δυσαρρεστώτερα τῆς μανίας, διότι ρημιζέται ὅτι εἶνε κακὴ νόσος. Ἐγὼ δὲ τοῦλάχιστον νομίζω ὅτι καὶ πάντα τὰ ψυχικὰ νοσήματα εἶνε προδοαὶ μανίαι, αἵτινες προξενούσιν εἰς τὸν λογισμόν δολοφονίας τινὰς καὶ φαντασίας, ἀπὸ τῶν ὁποίων γίνεται ὑγιὴς ἀκείνος, ὅστις ἐνεκοιπέθη τὴν ἀρετὴν. Ἐγὼ δὲ, ὡς ἄνδρος Ἀθηναίος, εἰν ἤθελον νὰ πλουτῶ ἀνάως, δὲν θὰ μετέβαινον πρὸς Σᾶς ἕνεκα τέκευ ταλάντων, ἀλλὰ θὰ μετέβαινον

πρὸ τὸν μέγαν βασιλέα τῶν Περσῶν, ὅπου πόλεις δόλοληροι μὲν προσεφέρθησαν ἐμπλοῖσι τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας. Θὰ ἐθεράπευσον δὲ τὴν εἰς ἐκείνο τὸ μέρος ἐπιδημίαν αὐτῶν· ἀλλ' ἠνιήθη ἐντελῶς νὰ ἐλευθερώσῃ ἐπὶ κακῆν νόσον χῶρον ἐχθρὸν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐγὼ βεβαίως ὅσον ἐξηρτάτο ἀπὸ ἐμὲ καταπολέμου τοὺς βαρβάρους. Ἐθεώρου δὲ καταισχύνην τὸν παρὰ τοῦ βασιλέως διδόμενον πλοῦτον καὶ περιουσίαν. Κατεφάνουν δὲ αὐτὰ, ὡς εἴαν ὑπῆρχον ἐξουσιαστὴς τῆς Ἑλλάδος. Δὲν εἶνε πλοῦτος τὸ νὰ ἀργυρολογῇ τις πανταχόθεν, διότι εἶνε μεγάλαί πράξεις τῆς ἀρετῆς, αἵτινες δὲν κρύπτονται ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης, ἀλλ' εἶνε καταφανεῖς, ἢ νομίζετε ὅτι εἴαν εἶνε ἴσον ἀμάρτημα τὸ νὰ σώξῃ τις τοὺς ἐχθρούς, ταῦς δὲ φίλους νὰ θεραπεύῃ ἀντὶ μισθοῦ; Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἔχω ταύτην τὴν ἰδέαν, ἢ ἤμα· δὲν ἐμμεταλλεύομαι δὲ τὰς νόσους, οὐδὲ μὲ ἀμάρσειαν ἤκουσα τὴν παραφρόνησιν τοῦ Δημοκρίτου, ὅστις, εἴτε εἶνε ὕγιης, φίλος θὰ ἦνε, εἴτε ἀσθεὲς, ἀφ' οὗ θεραπευθῆθαι θὰ γαίνε, περισσώτερον φίλος. Πληροποροῦμαι δὲ ὅτι αὐτὸς εἶνε βαθύνους καὶ εὐσταθοῦς χαρακτῆρος, καὶ εἴτι εἶνε υποτελισμὸς τῆς πόλεως Σας. Ἐρωσθε.

Ἐὶ γῆμας εἶνε νόσος χρονία ἀθεράπευτος, πολὺμοχθος.

ἨΘΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΦΙΛΟΜΑΘΕΙΑ

Ἦνε αἰσθημα τοῦ πνεύματος, τῆς διανοίας, τοῦ νοῦς, πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων καὶ ἰδεῶν χρησίμων πρὸς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Διαχύνει φῶς εἰς τὸν νοῦν, ἐνισχύει τὴν κρίσιν, τελειοποιεῖ τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου, τὴν φιλοκαλίαν καὶ ἐξουγενίζει αὐτόν. Ἦνε ἐμψυτον, καὶ νηπιόθεν ὁ ἀνθρώπος ποθεῖ μανθάνειν. Ἐνισχύεται διὰ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἀνατροφῆς, καὶ καταστρέφεται ὡσαύτως διὰ ταύτης. Ἡ στέρησις τῆς φιλομαθείας καθίσταται κτηνώδης καὶ ἀβέλτερον τὸν ἀνθρώπον. Σύντροφον ἔχει τὴν ἀνάπαισιν καὶ τὴν φυγοπονίαν. Δυστυχῶς ἀμφοτέρω ταῦτα ἐπὶ τῆς παρούσης ἐποχῆς πολλαχοῦ ἐκλείπεισι παρ' ἡμῖν.

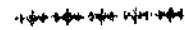
ΠΕΡΙ ΕΠΙΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΥΤΙΑΣ

Ἡ ἐπιμονὴ εἶνε αἰσθημα ἰδιότροπον, καθ' ὃ τὸ ὄρθως σκέπτεσθαι, ἢ κρίσις δὲν ἐπικρατοῦσιν· ἀλλὰ αἰσθημα ψυχικὸν πρὸς ἐπιμονὴν εἰς τινα ἰδέαν ἀβασάνιστον.

Προέρχεται τοῦτο ἐκ φιλαυτίας, ἐξ ἐσφαλμένου πόθου πρὸς ὑποστήριξιν ἐπιμονῶς καὶ ἀβασανίστως ἰδέας, διότι ὁ οὕτως ἔχων θεωρεῖ ὅτι αὐτὸς οὗτος κρίνει καλλίτερον τῶν ἄλλων καὶ δὲν θέλει νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν ἰδέαν ἄλλου, ἵνα μὴ προσβληθῆ ἢ ἀνόητος φιλαυτία του.

Ἦκ τοῦ ἀγενοῦς τοῦτου πάθους μολὴ ὅσα κακὰ προήλθον καὶ προέρχονται εἰς πράσωπα καὶ εἰς ὀλοκλήρους καινονίας.

ΦΙΛΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗ

Ἡ φιλοκτημοσύνη εἶνε αἰσθημα τῆς καρδίας πρὸς ἀπόκτησιν ὅλης εἰς χρέμα ἢ εἰς πράγμα· ἐνυπάρχει φύσει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ὁ ἀνθρώπος ἐκ νηπιακῆς ἡλικίας ἔχει τὸ αἰσθημα τοῦτο κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἤττον ἀπληστον πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς. Ἦνε αἰσθημα οὐδόπως συντελοῦν πρὸς τὸν ἐξευγενισμόν τοῦ ἀνθρώπου. Ἦκ τοῦ ποταποῦ τοῦτου αἰσθήματος ἐκπηγάζει ἡ φιλαργυρία, ἥτις εἶνε μείζων πασῶν τῶν κακιῶν, ἢ ἀδικία, ἢ στέρησις φιλοτιμίας, φιλίας, ἀγάπης καὶ φιλοπατρίας. Ὁ φιλοκτήμων ἐργάζεται μόνον πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτοῦ· οὐδὲν πράττει ἀνευ ἰδίου συμφέροντος. Ἦνε πάθος ὑπισθηδραμικὸν καὶ ἀχρηστον καινοκῶς, ἐπιφέρειν ἠθικὴν διαφθοράν καὶ τὴν περιφρόνησιν τῆς ἀρετῆς καὶ ἐκνότητος, διότι ἐνώπιον τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος περιεργᾷ τὸ κοινὸν καλόν, τὸ συμφέρον τῆς Παιδείδος, τὸ πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ δόξαν αὐτῆς.

ΦΙΛΑΡΧΙΑ

Ἦνε αἰσθημα τῆς καρδίας ἐμψυτον εἰς τὸν παπολιτισμένον ἀνθρώπον, ὅστις ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἀγαπᾷ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἐπι-

δειξιν, χάριν τῶν ὁποίων ἐνίοτε περιορᾷ ὕλικά συμφέροντα, τὸ δίκαιον καὶ τὸ προσήκον. Ὄταν ἐπικρατῇ ἡ φιλαρχία, καταστρέφεται πᾶν κοινωνικὸν εὐγενές αἰσθημα, πᾶσα ἀρετὴ καὶ ἰκανότης. Ἐπιφέρει τὴν ἠλικὴν διαφθοράν.

Τὸ αἰσθημα τοῦτο ἐπικρατεῖ ἐπὶ τῆς παρούσης ἐποχῆς παρὰ τοὺς παρ' ἡμῖν πολιτικοὺς.

ΠΕΡΙ ΖΗΛΟΥΤΥΠΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΣ

Ἡ ζήλοτυπία εἶνα ψυχικὸν πάθος διασύνθετον, συνιστάμενον ἐξ ἀγάπης καὶ μίσους. Εἶνε μίγμα γλυκοῦ καὶ πικροῦ. Εἶνε μέλι μετὰ κινίνου, εἶνε μέλι κομαρίσιον. Εἶνε δεινὸν πάθος, διότι ἡ ἀγάπη εἶνα ἀντίθετος εἰς τὸ μίσος. Ὁ κατεχόμενος ἐκ τοῦ πάθους τούτου δεινῶς ἀγαπᾷ καὶ μισεῖ. Ἐὰν ἀγαπᾷ εἶνε πάθος τερπνόν, εὐγενές· τὸ μισεῖν εἶνε πάθος δυσάρεστον, ἀγενές, ποταπόν. Ἐὰν δὲν ταῦτα ἀντίθετα πάθη ἐνυπάρχουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τινῶν, καὶ ἀνεῳκτῶς εὐρίσκονται εἰς πᾶλιν.

Ἐν τῇ ζήλοτυπιᾷ εἰς τινὰς ἰδιοσυγκρασίας ὑπερισχύει ἐνίοτε τὸ μῖτος, ἐξ οὗ ἐκτρέχονται δυσἀρεσκείαι, ἔχθραι καὶ διαστάσεις· εἰς ἄλλον ὑπερισχύει ἡ ἀγάπη, ἥτις ἀνάγεται μετὰ θλίψεως τὰ ἀποτελέσματα τοῦ μίσους· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ βαίνει μέχρις ἔξουθενός, ἕως ἐξασθενᾶν καὶ σβέννυται.

Ἡ ζήλοτυπία ὑποθέτει ὅτι ὁ ἀγαπώμενος δὲν ἀνταγαπᾷ ὅσον πρόκειται· ὅτι ὁ ἀγαπώμενος ἀγαπᾷ ἄλλο πρόσωπον περισσότερον ἢ δὲ πεπλανημένα φαντασία τοῦ ζήλοτύπου μεγαλύνει τὰς εὐκλείας μέχρις ἐγκλήματος.

Ἐκ τῆς τοιαύτης ζήλοτυπίας μεγάλα ἐγκλήματα ἐγένοντο.

Ἡ ζήλοτυπία καταλαμβάνει μᾶλλον τὰς γυναῖκας. Ἐποθετικῶς ἀδυναμίαν πνεύματος, ὑπερσχυαίαν τῆς φιλαυτίας, ἥτις εἰς τὸ θῆλυ εἶνε ἰσχυρὰ καὶ ἐπικρατοῦσα.

Εἶνε πάθος ἀνάστον, τὸ ὅποσον διαρκεῖ καὶ μέχρι γήρατος. Ὁ δὲ ζήλοτύπος διέγει βίον ἰδιότροπον, εὐρέθειστον, δόσθυμον καὶ μάλιστα ἐνώπιον τοῦ ζήλοτυπωμένου. Παρέχει βίον μελαγχολικὸν καὶ ἄχι εὐάρεστον εἰς τοὺς φίλους καὶ σχετικὸς, διότι παρασύρεται εἰς παράλογα καὶ πόντας ὑποπτεύεται.

Ἐκ τῆς πάλης τῶν δύο ἀντιθέτων τούτων παθῶν καθίσταται ὁ ζήλοτύπος ἀνίκανος καὶ διακρίνεται τὸ ἀστέλεον ἀπὸ τὸ σπου-

δαίον, παραζήγει καὶ λόγους καὶ φράσεις καὶ τὴν ἀπέχθειαν κῆ-
ξάνει· διότι ἡ κρίσις ἐκ τῆς ζήλοτυπίας ἐπισκοπιάζεται.

Ἡ ζήλοτυπία καθίσταται ἄχαρι τὸν συζυγικὸν βίον. Ἐὰν ὑπάρχωσι τέκνα, κακῶς ὑποδειγματίζονται καὶ ἀγωγὴν οὐ τὴν προσήκουσαν λαμβάνουσι.

Μάκαρες ἴδτε καὶ τρεῖς οὐ μὴ ζήλοτυποβόντες,
ἔθλιοι καὶ τρεσάθλιοι αἱ ζήλοτυποθόντες.

Διότι οὐ μόνον αὐτοὶ τήκονται, ἀλλὰ καὶ τὸν ζήλοτυπού-
μενον καθιστῶσι κακοδαίμονα.

ΠΑΝΤΟΙΑ ΘΥΜΑΡΗ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΛΥΤΑ ΚΑΙ ΑΚΑΤΑΝΟΗΤΑ.

Ἄφ' ἧς ὑπῆρξε πολιτισμὸς ἐξάγονται ἐκ τῶν κόλπων τῆς
Γῆς ἀκαταπαύστως χρυσὸς καὶ ἀργυρὸς καὶ τ' ἄλλα μέταλλα
εἰς μεγάλας ποσότητας, καὶ ὅμως οὐδέποτε ἐπιλέονασε τὸ ποσὸν
ἐκάστου μετάλλου, ὡσαύτως οὔτε τοῦ ἀδάμκτου καὶ τῶν ἄλλων
πολυτίμων λίθων. Ἦ λοιπὸν γίνονται;

Ἐὼν ἀγρίων ζῶων τὰ πτώματα μετὰ θάνατον δὲν εὐρίσκου-
ται, εἴτε ἐκ νόσου εἴτε ἐκ γήρατος ἀποθάνουσι. Ἦ λοιπὸν γίνου-
ται τὰ πτώματα τούτων;

ΠΑΝΤΟΙΑ ἘΧΡΗΣΙΜΑ

Ἐὸ δέρμα τοῦ ἀνθρώπου ἐντριβόμενον διὰ θεϊκῶδους ἀέρας
καὶ διαλύσεως στρυπτηρίας καθίσταται ἀνασθητὸν εἰς τὸ πῦρ καὶ
εἰς πεπορακτομένον σιδῆρον.

Ἡ φερόκολλα ἐκραίνεται ταχέως, ἔταν ἐνοσθ 1]B τοῦ βάρους
τερσθινθύνης (τρεμεντίνης).

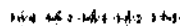
Εἰς ὅσας κοινωνίας πλεονάζουσιν οἱ ἄφρονες οὗτοι ἐκτιμῶ-
σι τοὺς σοφοὺς, τοὺς ἱκανοὺς, τοὺς ἐναρέτους καὶ ἐγκαυχῶνται
διὰ τοῦτο, τιμῶσι καὶ θωπεύουσι τούτους.

Οἱ Κῶδοι παράγουσι τὸ λαμπρότερον παράδειγμα. ("Ὅρα
εὐφροδῶν ἐπιστολὴν Κῶων τῷ Ἀρταξέρξῃ.) Καὶ παρ' αὐτοῖς
τοῖς Ἀθηναίοις τοιοῦτο παράδειγμα φαίνεται ὑπὲρ τοῦ σοφοῦ
Δημοκρίτου. ("Ὅρα ὡσαύτως «Ψυδῶν»).

Εἰς ὅσας ὁμοίως πλεονάζουσιν οἱ ἄφρονες ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ἡ φθό-
νας, ἡ μὴ ἀνοχὴ ὑπὲρ τῶν ἐξεχόντων ἀνδρῶν κατὰ σοφίαν, ἀρετὴν
καὶ ἱκανότητα. Οἱ πολῖται κατατρέχουσι τοὺς τοιοῦτους καὶ αὐτοὶ
οἱ συγγενεῖς ἀνίστη κατέχονται ὑπὸ πάθους καὶ παραλόγου μίσους.

Ὁ Αἰλικὸς (βιβ. 10) λέγει ὅτι αὐτοδιδάκτως ἐξ ἄρμε-
φύτου τινὰ τῶν ζώων φέρονται πρὸς τὸ ζῆν. Π. γ. τὰ νεότεια
(πουλιὰ) τῶν περὶ τῶν ἄμα ἐξέλθουσιν οἱ πόδες αὐτῶν ἐκ τοῦ
λέμματος (τοῦ κελυφάνου) ἀμέσως τρέχουσι ταχέως. Τὰ δὲ νεό-
τεια τῶν νησσῶν (παπῶν) ἄμα ἐξέλθουσιν ἐκ τοῦ ὕδου ἀμέσως
νύχουσι (κολυμβῶσιν) ἐν τῇ ὕδατι. Οἱ τῶν λεόντων ἀκόνιοι (τὰ
ἄμα ἀριμάνιοι) ζῶσιν διὰ τῶν δούλων τῶν μήτραν τῆς
μητρὸς ἕνα γεννηθῶσι τὸ ταχύτερον.

Ο ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐπάρχει αἰρεσίς τις, ἣτις δοξάζει ὅτι δὲν ὑπάρχει Πατρίς
ἐξ ἑκάστου, ὅτι Πατρίς εἶνε ὅλη ἡ γῆ, ὅλος ὁ κόσμος, ὅλοι οἱ
ἄνθρωποι ἀδιακρίτως πάσης θρησκείας καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολι-
τισμοῦ, εἴτε ἄγριοι εἴτε πολιτισμένοι, εἶναι συμπατριῶται,
«πᾶσα γῆ τάφος».

Ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι πρὸς ἀλλήλους κοινωνικῶς.
Πάντες παντοῦ ἀδελφοὶ εἶσι, διότι πάντες ἐκ τοῦ Ἀδάμ κατέ-
γονται. Ἐπομένως οὔτε εὐκατανοητικὴ συγγένεια, οὔτε φιλία ὑπάρ-
χει. Πάντες εἶσι συγγενεῖς καὶ φίλοι. Οὔτε ὀφθαλμὸς ἀτομικῆ ὑπάρ-
χει. Πάντας ἕκαστος ἀγαπᾷ. Ὁ τοιοῦτος

οὐδὲν ξέρει τὴν συγγένειαν, φιλίαν δὲν γνωρίζει,
πρὸς πάντας ὡς πρὸς τὸ κέρδος του μὴδὲν ἀνα-
γνωρίζει.»

Ὁ κοσμοπολίτης εὐ πᾶν συγκεντρώνει εἰς τὸ ἄτομόν του.

στρεφεται τοῦ τερπνοῦ αἰσθήματος τῆς ἀγάπης, ὑπὲρ οὗ ἕκαστος
ἄφρων θυσιάζει ἐκ τῶν ἑαυτοῦ διότι τὰ εὐγενῆ ταῦτα αἰσθημα-
τα εἰς ὅσον περισσότερους ἐκτείνονται τόσον καθίστανται ἀσθενέ-
στεραι.

Ὁ κοσμοπολίτης μόνον συμπαθεῖ εἰς τοὺς ὁμοφρονεῖς του,
ἀποβλέπει ὅμοιως πάντοτε πρὸς τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ συμφέρον. Πρὸς
ταῦτο τὰ πάντα ἐκμεταλλεύεται οὐδὲν εὐγενὲς αἰσθημα τὸν συν-
δέει μετὰ τῶν ἄλλων. Τούτου ἕνεκα ἀποφυγεῖ δέχεσθαι ἐπι-
σκέψεις.

Οἱ οὕτω φρονούντες ὑπὲρ τῆς ἰδίας Πατρίδος οὐδὲν θυσιά-
ζουσιν, οὐδὲν κοινωφελὲς πράττουσιν· ἀδιαφοροῦσι πρὸς πᾶσαν
κοινὴν πρόδοον ὅταν δὲν εὐρίσκουσιν ἴδιον συμφέρον.

Ἐκ τῶν τοιούτων ἀρχῶν παρήχθησαν διάφοροι αἰρέσεις τῶν
εὐασιαστικῶν, κοινεκτιμώνων κλπ. Διὰ τοῦτο καὶ ὀσημέραι ἐκλεί-
πει ἐκ τῆς κοινωνίας ἡ φιλοπατρία, ἡ στήριξις τῆς ὅποιας φέρει
τὴν διαφθορὰν τῆς ἠθικῆς καὶ πάσης ἀληθείας προόδου.

Ὁ κοσμοπολίτης ἀγαπᾷ τὴν ἰσότητά, εἶνε ἕκαστος τῆς
Θεῆς Προνοίας, διότι αὐτὴ οὐδὲν ἐποίησεν ἕσον μόνον ἄριστον
ἐποίησεν οὔτε δύο φύλλα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου εὐρίσκου-
ναι ἴσα, οὔτε τὰ σώματα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους ζώων ἢ ἄλ-
λων πραγμάτων ὑπάρχουσιν ἴσα· οὔτε τὸ πνεῦμα ὑπάρχει εἰς τὰ
ζῶα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἴσως, ἐξ οὗ τὰ καθῆκον
βλαστώνουσιν βουλαύματα. Οὐδὲν ἐν ἑνὶ λόγῳ ὑπάρχει
ἐν τῇ φύσει ἕσον· βαδίζει λοιπὸν ὁ κοσμοπολίτης πλανώμενος
ἀγνοῶν τί ἀπικταί, τί δοξάζει. Εἶνε λοιπὸν ὁ μᾶλλον ἐπισθοδρο-
μικὸς ἄνθρωπος, ὁ παρὰ φύσιν ὑπάρχων· ὁ μᾶλλον ἐχθρὸς τῆς
κοινωνίας καὶ τῆς Πατρίδος, μετ' οὐδενὸς συνδεδεμένος εὐκατα-
νοῦς, παρὰ ἐφ' ὅσον ἔχει συμφέρον ὕλικου κέρδους· εἶνε σκωρία
καὶ λύμη τῆς κοινωνίας καὶ ἀνάξιος πίστεως καὶ ὑπολήψεως.

Ὁ κοσμοπολίτης γίνεται ὄργανον τοῦ δημοκόπου καὶ τοῦ
ἀρχομανοῦς.

Κατὰ τὴν ἐορτὴν του ἐγκαταλείπει τὸν οἶκόν του ἢ κἀθε-
ται ἐν αὐτῷ καὶ θέτει τράπεζαν ἐντὸς τῆς ἐξουθρίας καὶ χάρτην
πρὸς γρηθὴν ἕνα γράψῃ ὁ ἐπισκόπος τῆς ἐνομοῦ του. Δὲν ἐπι-

μαίται ὅτι ὀφείλει νὰ προσδέχεται τοὺς ἐπισκόπους χάριν κοινο-
νικοῦ συνδέσμου. δοξάζει ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν ἕσσι καὶ ἴσα δι-
καιώματα πρὸς ἀλλήλους πάντες ἔχουσι. Ἴν ᾧ πάντες πρέπει
νὰ ᾄσιν ἐλεύθεροι καὶ ἐπίσης πάντες ν' ἀπολαμβάνουσι κατ' ἀξί-
αν. « Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας δότω τὸν ἕνα εἰς τὸν
μὴ ἔχοντα ». Ἰπεροχαιῶδὲν πρέπει νὰ ὑπάχωσι παρ' ἀξίαν.
Πάντες πρέπει νὰ ᾄσιν ἐλεύθεροι. Διὰ τοῦτο συμβουλοῦσι
τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, θυσιάζοντες καὶ αὐ-
τὴν τὴν ζωὴν των.

Ὁ κοσμοπολίτης λατὸν εἶνε ἀπατρις, ἀφίλος καὶ οὐδένα
ἀγαπᾷ. Ἦνε ἀδιάφορος πρὸς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ πρόηδον
τῆς κοινωνίας ἐνθα ζῆ· πρὸς οὐδὲν ἐγκαρδίως συμμετέχει. Ἦνε
φθονερὸς εἰς τὰς ὑπεροχὰς τὰς ὕλικὰς καὶ πνευματικὰς.

Ὁ κοσμοπολίτης θρησκείαν οὐδεμίαν ἔχει ἐγκαρδίαν· μόνον
δοξάζει τὴν ὑπερῆν μιᾶς δυνάμεως, ἣτις ἐποίησε τὸ πᾶν ἐκ τῆς
ὕλης· τὴν ὕλην λατρεύει καὶ πρὸς ταύτην ἀποβλέπει.

Τοιαύτας ἀρχὰς ἀνεκήρυξαν οἱ ἐν Παρισίοις Γάλλοι ἐπὶ Να-
πολέοντος I'. Ἀλλ' οὗτος κατεδίωξε τοὺς κοσμοπολίτας τού-
τους καὶ τοὺς ἐξηπάτισε, κατέστρεψε δὲ τοὺς ἀρχηγούς καὶ ἐξέ-
χοντας παρ' αὐτοῖς, ἵνα ἐφαρμόσῃ τὴν ἰσότητά παρ' αὐτοῖς,
ἣτις ἐπέφερε τὴν διάλυσιν τῆς αἰρέσεως ταύτης, διότι ἡ ἰσότης,
ὡς εἶπον, δὲν εἶνε ἐν τῇ φύσει. Πᾶν δὲ τὸ παρὰ φύσιν αὐτομάτως
καταστρέφεται. Ἴν τούτοις ἀπὸ τινων ἤδη ἐτῶν αἱ ἰδέαι τῶν
κοσμοπολιτῶν ἤρξαντο ἀναφαινόμεναι καθ' ὅλην τὴν Ἑυρώπην
ὑπὸ τὸ ὄνομα σοσιαλισμοῦ, ὅστις εἰσπελάσθη καὶ παρ' ἡμῖν.
Οἱ δὲ δημοκράται ἐνηγκαλίσθησαν τοῦτον πρὸς ἰδίαν καταστρο-
φὴν καὶ μεταμέλειαν, διότι ὁ λαὸς τοὺς τοιοῦτους ἀρχοντας ἐπὶ
τέλους καταστρέφει.